

ДОСВІД І ОСОБЛИВОСТІ РЕТРОСПЕКТИВНОЇ КАТАЛОГІЗАЦІЇ

Андронік, Людмила Дмитрівна

Andronik, Ludmyla

Головний бібліотекар НТБ ВНТУ

В статті висвітлюється досвід ретроспективної каталогізації у науково-технічній бібліотеці Вінницького національного технічного університету.

Ключові слова: *електронний каталог, ретроспективна каталогізація, ретроспективна конверсія*

Створення електронного каталогу, котрий в достатній мірі відображує зміст бібліотечного фонду, - актуальне завдання для будь-якої бібліотеки. Він дозволяє організувати її роботу на якісно новому рівні, забезпечує читачам максимально оперативний та точний пошук інформації, підвищує ефективність та комфортність праці співробітників.

Традиційні карткові каталоги мають як ряд переваг, так і ряд недоліків. Так, наприклад:

- важко доступний довільний пошук необхідної інформації;
- з'являються труднощі з одночасним доступом до каталогу декількох читачів;
- самі ж каталожні картки швидко зношуються та губляться.

Можна зрозуміти прихильників традиційних карткових каталогів, котрі впевнені, що він дає поштовх до творчого підходу у пошуку інформації, але в наш час тотальної інформаційної навали, або, можна сказати інформаційної орди потрібно шукати способи найбільш ефективного та швидкого знаходження потрібної інформації. Є різні способи усунення цих проблем. Одним з найбільш ефективних та радикальних являється перевід паперового каталогу в електронний.

Для цього використовується ретроспективна конверсія (ретроконверсія) – спеціальна технологія перетворення бібліотечного карткового каталогу в електронну базу бібліографічних описів.

Існує декілька варіантів переведення карткового каталогу в електронний варіант:

1. Суцільний перевід бібліографічних карток по генеральному каталогу;
2. Перевід літератури, побудований на виділенні пріоритетних тематичних розділів;
3. Послідовна обробка ретроспективи, тобто – враховуючи рік випуску чи надходження літератури в бібліотеку;

4. Обробка ретроспективи згідно запитів читачів до конкретної літератури, що є у фонді бібліотеки.

Що стосується нашого досвіду ретроспективної каталогізації, потрібно зауважити, що ми пішли методом послідовного вводу ретроспективи згідно року видання літератури, що надійшла до бібліотеки, починаючи з року запровадження в бібліотеці АБІС, в зворотному порядку.

У нашій бібліотеці створення ЕК на основі АБІС «УФД / Бібліотека» почалось з 1990 року. Паралельно з вводом нових надходжень організувалася ретроконверсія документів, що надійшли до фонду до 1990 року.

На різних етапах роботи над цим працювала різна кількість бібліотекарів, котрі виконували функції операторів вводу. Згідно з нормами вводу інформаційних одиниць та кількості операторів на наших методичних радах розроблялись та затверджувались місячні та річні плани. Спочатку за планом на кожного оператора приходилось 10 одиниць вводу на день, але за такого плану знижувалась якість вводу інформації, оператори поспішали, робили помилки, тому на методраді було прийняте рішення знизити план до 6-8 одиниць вводу.

Алгоритм вводу ретро-літератури у нас наступний:

Спочатку в порядку алфавіту продивляються картки в службовому (генеральному каталозі) у відділі комплектування та наукової обробки літератури. Щоб лишній раз не перекидати картки, ми беремо для вводу одночасно декілька років, за звичай по три роки. На літературу цих років з каталожних карток ми виписуємо вимоги для центрального книгосховища. В таких вимогах вказується: поличний шифр УДК чи ББК, автор, назва, рік видання та інвентарний номер книги. На книги, що проходили по безінвентарний обліку, вказується номер запису в книзі б/о та їх кількість.

Вимоги передаються в центральне книгосховище, де працівники по індикаторам визначають, в якому відділі знаходиться книга і в якій кількості, а також передають один екземпляр книги для вводу необхідної інформації з першоджерела та написання анотації на неї. Підібрана література разом з вимогами передається операторам для вводу в електронний каталог. Якщо книга є в одному екземплярі і знаходиться на руках у користувача, то інформація на неї вводиться з каталожної картки.

Хочу зауважити, що літературу, котра втратила свою актуальність, а також ту, що готується до списання ми не вводимо в електронний каталог, а просто на картці ставимо відмітку, що вона переглядалась.

Також при вводі ретро-літератури ми опускаємо такі ознаки: номер сумарного обліку, дату надходження, ціну, умови придбання та джерело надходження книги, як такі, що не знадобляться для даної категорії літератури, а тільки затягують процес вводу.

Так як ретро-література у нас вводиться в різних відділах і на декількох комп'ютерах, то для безпеки втрати інформації формуються малі електронні бази, а після злиття їх до великої бази, кожному запису вводу присвоюється послідовний номер, котрий приписується на картку службового каталогу. Таким чином встановлюється зв'язок електронного каталогу з картковим.

На даний час ми вводимо ретро-літературу включно по 1976 рік і на цьому вирішили зупинитися. Правда, український каталог ми ввели повністю. Цією роботою займаються два відділи – відділ комплектування та наукової обробки літератури та відділ наукової літератури. В даний час над вводом ретро-літератури працює 3 співробітники. Всього ми ввели 35216 номерів записів таких документів.

Але ми не відмовляємося від традиційного карткового каталогу. Ми формуємо їх обидва паралельно. В цьому нам допомагає наша комп'ютерна техніка. Каталогні картки на нові надходження ми роздруковуємо на принтері.

Список використаних джерел:

1. Кирюшкина Т.С. Ретроконверсия и эволюция правил каталогизации / Т. С. Кирюшкина // Библиотеки и ассоциации в меняющемся мире: Новые технологии и новые формы сотрудничества: материалы конференции. - М., 2000. - Т.1. - С. 160-163.
2. Зубахина Т. М. Создание электронного каталога на ретроспективную часть фонда библиотеки: опыт работы [Электронный ресурс] / Т. М. Зубахина // Електронні текстові дані. – Режим доступу: <http://www.akunb.altlib.ru/files/Method/008.pdf>.
3. Лавренова О. Л. Организация и технология ретроспективной конверсии каталогов [Электронный ресурс] / О. Л. Лавренова // Электронные библиотеки : российский научный электронный журнал. – 2000. – Т. 3. – Вып. 3. - Електронні текстові дані. – Режим доступу: <http://www.elbib.ru/index.phtml?page=elbib/rus/journal/2000/part5/LF>.